

Portfolio og prøve i retorik C

Porteføljer og eksamensmateriale

Dokumentet her handler om prøveformen i retorik c, som den er beskrevet i læreplanen for retorik C 2017. Det giver forslag til de genrer, man kan arbejde med i undervisningen og bruge som prøvemateriale og uddyber porteføljernes rolle i undervisningen samt til den praktiske prøve.

Citater fra læreplanen er anført i kursiv, citater fra vejledningen i citationstegn.

Udarbejdet af Nanna Flindt Kreiner, Rysensteen Gymnasium

Marts 2019

Indholdsfortegnelse

Indledning	2
Undervisnings- og prøveportfolio	2
Undervisningsportfolio.....	2
Eksempler på ytringer i undervisningsportfolioen.....	2
Prøveportfolio.....	3
Prøveportfolioens status ved prøven.....	3
Ytringer i undervisningen og til den teoretiske prøve	4
Eksempler på genrer til teoretiske opgaver i undervisningen	4
Eksempler på spørgsmål til den teoretiske prøve	4
Eksempel 1	4
Eksempel 2	5
Eksempel 3	5
Eksempel 4	6
Eksempel 5	6
Eksempler på spørgsmål til den praktiske prøve	8
Eksempel 1	8
Eksempel 2	8
Eksempel 3	9
Eksempel 4	9
Eksempel 5	9
Eksempel 6	9
Eksempel 7	9

Indledning

I læreplanen fra 2017 spiller portfolioen en central rolle i både undervisningen og til den afsluttende prøve. Derfor følger her gode råd til, hvordan man kan arbejde hensigtsmæssigt med portfolio i faget, samt et bud på nye genrer, som måske endnu ikke er så udbredte i faget.

Undervisnings- og prøveportfolio

Den nye læreplan fastholder portfolio som en måde at samle elevernes produktion af ytringer. Som noget nyt i 2017-læreplan skelnes der nu mellem undervisnings- og prøveportfolio.

Undervisningsportfolio

Under lærerens vejledning samler den enkelte elev sine producerede ytringer i en undervisningsportfolio, som indeholder: udkast og manuskripter til mundtlige og skriftlige ytringer, skriftlige kritikker, mindst én refleksion over egenproduceret ytring samt besvarelser af teoretiske og praktiske opgaver, som har været stillet i undervisningen. Undervisningsportfolioen indgår i den løbende evaluering af elevens standpunkt.

Det er centralt, at undervisningsportfolioen indeholder en bred vifte af ovennævnte produkter, og det vil være naturligt, at eleverne i alle forløb producerer mere end ét dokument til undervisningsportfolioen. (Det vil snarere være sådan, at eleverne i næsten alle timer vil have mulighed for lægge noget i portfolioen.) Fordi der ikke kun ligger færdige ytringer i undervisningsportfolioen, styrker det undervisningen som øverum, hvor den formative feedback er i fokus.

Genrerne i undervisningsportfolioen kan være skriftlige og mundtlige. De mundtlige genrer kan fx optages på elevens computer eller telefon og uploades som mp4-fil. De kan bruge iPhones indbyggede *Memo*-app eller downloade lydfiles-apps som *Audacity* eller *Castbox*. De kan optage video-filer i forbindelse med arbejde med actio og lægge dem op.

Elevens undervisningsportfolio kan fx være en digital mappe, der placeres samme sted som holdets mappe. Så er det let løbende at tilføje forskellige ytringer i porteføljen undervejs i forløbene. Man kan lade alle elever have adgang til hinandens undervisningsportfolio. På den måde er det rent praktisk lettere for eleverne at give konstruktiv kritik på holdkammeraters ytringer. Men det sender også et signal om, at det at i retorik er naturligt at dele producerede ytringer med andre for gennem deres feedback at blive bedre.

Eksempler på ytringer i undervisningsportfolioen

Nedenstående ytringer/filtyper kunne man forestille sig i undervisningsportfolioen

- (udkast til) talemanuskripter og andre skriftlige ytringer
- (udkast til) debatindlæg og andre skriftlige ytringer
- PowerPoint-slides til mundtlige oplæg for holdet

- Besvarelser af gruppearbejde
- Mundtlige refleksioner over produktionen af en ytring.
- Lydfil med refleksion/besvarelse af praktisk opgave/tale
- Videofil med tale/oplæsning/formidling af noget fagligt
- Formidlende Stop-motion-film med formidling af noget fagligt fra andre fag, fx en større opgave
- Skriftlig refleksion, fx over egen etos

Prøveportfolio

Inden undervisningens afslutning afleverer eleven en prøveportfolio, som består af tre afrundede ytringer samt en tilhørende kort beskrivelse af hver enkelt ytrings kommunikationssituation. De tre ytringer udvælges i samarbejde med læreren. Ytringerne i prøveportfolioen skal dække det mundtlige, det skriftlige, det formidlende og det argumenterende.

En ytring er afrundet, når den kan læses som en helhed, men der er ikke krav til, at den skal være færdig og helt gennemarbejdet. En ytring i prøveportfolioen kan ikke være en tekst skrevet i et andet fag eller af en anden person end eleven. Alle ytringer skal have en kort beskrivelse af kommunikationssituationen, fx at debatindlægget er tiltænkt BT eller at forsvarstalen er holdt for 20 retorikelever om formiddagen på en tirsdag. Udvælgelsen kan ske ved, at læreren på baggrund af et kort oplæg om kriterierne for udvælgelsen, tager en kort samtale med den enkelte elev, hvor de drøfter, hvilke ytringer der kunne være hensigtsmæssige at udvælge. Det kan også planlægges som et gruppearbejde, hvor læreren taler med de enkelte elever i hver gruppe. Mod slutningen af undervisningsforløbet er det derfor hensigtsmæssigt, at læreren sætter tid af til, at eleverne udarbejder deres prøveportfolio.

Rent praktisk kan man udarbejde prøveportfolioen som en digital mappe, som kun læreren har redigeringsrettigheder til. På den måde sikres, at ingen går ind og ændrer i portefolioen, når først de tre ytringer er udvalgt. Når prøveportfolioen sendes til censor, kan det gøres ved at dele et link til den pågældende mappe. Hvis en af ytringerne er mundtlig og vedlagt som lyd- eller videofil, kan de tilhørende noter om kommunikationssituationen lægges som alm. Skriftfil i samme mappe. I så fald bør det tydeligt fremgå, hvilken ytring, beskrivelsen gælder.

Prøveportfolioens status ved prøven

Ytringerne i prøveportfolioen bruges til den teoretiske del af prøven.

Prøvematerialet består af én ytring fra elevens prøveportfolio udvalgt i samarbejde mellem eleven og læreren inden undervisningens afslutning.

”Eleven ved altså hvilken ytring, der skal indgå i den praktiske delprøve, men ikke hvilken kommunikationssituation den skal bruges til. Det er ikke hensigten at finde den bedste ytring (eller den dårligste), men en ytring, der har nogle kvaliteter, som gør den egnet til at kunne sættes ind i en ny kommunikationssituation.” (Retorik C, vejledning) I udarbejdelsen af den ny kommunikationssituation er det hensigtsmæssigt, at det er en realistisk situation, som vil være genkendelig for eleven. Det kan fx være en tale på skolens informationsaften, et argumenterende opslag i en facebookgruppe, en artikel skrevet til skolebladet eller lokalavisen osv.

Censor får adgang til hele elevens prøveportfolio. På den måde er censor med til at sikre, at minimumskravene til produktion af ytringer i undervisningen er blevet overholdt.

I bedømmelsen indgår kun elevens præstation ved den teoretiske prøve. Kvaliteten af ytringerne i prøveportfolioen indgår således ikke i bedømmelsen.

Ytringer i undervisningen og til den teoretiske prøve

I Retorik C er der mulighed for at arbejde med en bred vifte af genrer. Der er dog tre skærpedelser i kravene til de ytringer, der bruges i undervisningen og dermed også til eksamen. Som udgangspunkt arbejdes der i Retorik C med ytringer, der er

- autentiske
- dansksprogede og ikke oversat
- hensigtsmæssige
- enten formidlende eller argumenterende.

Der kan dog være didaktiske grunde til at afvige og fx vise mindre vellykkede ytringer for tydeligere at belyse retoriske aspekter.

Eksempler på genrer til teoretiske opgaver i undervisningen

- debatindlæg fra dagblade
- argumenterende facebook-opslag fra borgere og politikere
- argumenterende kampagnevideoer fra NGO'er
- formidlende artikler fra Ud&Se, videnskab.dk, samvirke.dk, ungdomsmagasinet SEIN
- rektors tale fra skolens informationsaften
- valgmateriale, fx valgfolder
- formidlende foldere fra fx Sundhedsstyrelsen
- formidlende eller argumenterende videoer fra YouTube, fx Rasmus Brohave

Eksempler på spørgsmål til den teoretiske prøve

Prøven i Retorik C består dels af

[e]n teoretisk del, hvor der stilles spørgsmål til en ukendt mundtlig eller skriftlig autentisk ytring, som er parallel til ytringer, som eksaminanden har beskæftiget sig med i undervisningen. Eksaminanden skal tage stilling til højst tre retoriske aspekter af ytringen. På grundlag af eksaminandens mundtlige oplæg på ca. fem minutter former eksaminationen sig videre som en faglig samtale om den trukne ytring.

Nedenfor følger eksempler på spørgsmål til den teoretiske prøve, som viser bredden i muligheder for genrer.

Eksempel 1

Ytringen: Camilla Plum, "Kære facebook venner og bekendte". Facebook-opslag, 5. juni 2018.

Kommunikationssituation: Camilla Plum er mangeårig kokekone, der bl.a. har haft madprogrammer på DR. Hun driver landbruget Fuglebjerregaard i Nordsjælland, hvor hun holder events og holder gårdbutik. Hun har også en webshop med mange sjældne frø og planter. Ytringen er postet på Plums offentlige facebook-side, som primært bruges til at holde kontakt med hendes kunder.

Din opgave: Foretag en retorisk kritik af ytringen med fokus på etosdyder. I din vurdering skal du inddrage puritas.

 Camilla Plum
5. juni kl. 13:12

Kære facebook venner & bekendte. Hjælp !.

Jeg har brug for støtte Jeg er kommet i en meget akut og meget ubehagelig situation.

Som handler om en stor skattegæld, som er opstået af forskellige og meget uheldige grunde. Jeg risikerer at miste alt, hvis jeg ikke skaffer ret mange penge i en stor fart.

Jeg ved at det er en usædvanlig fremgangsmåde og at det normalt er noget man holder tæt til krioppen, og skammer sig over, men det gør jeg nu ikke, Mit team og jeg knokler, vi har en god ting kørende som er i fremgang, og det går bedre hvert år, , Mange, mange mennesker har haft glæde atf at besøge os i de sidste 20 år på gården til en meget lang række arrangementer og åbningsdage, og mange har haft glæde af den formidling vi har lavet gennem bøger, kurser, mmm Vi er heldige at have mange gode stamkunder. vi har gang i en dejlig økologisk gård, en fin velsorteret planteskole, en dejlig gårdbutik På Nørrebro, og jeg ved at vi kan komme ud på den anden side, hvis vi får lidt arbejdsro,.Så min bøn er denne,;

Kom og køb mine varer, i gårdbutikken i jøagersborggade 17, kom forbi min planteskole og frøbutik på gården og i køb mine ting i netbutikken, og,Det haster.

Jeg har mange dejlige ting, og det kan betyde en meget stor forskell at få solgt noget af mit varelager af dejlige planter, , at få mange bestillinger på mit øko lammekød, mine krydderblandinger,, at få mange tilmeldinger til mine sommerkurser og sommermiddage, Det betyde rmeget at få splgt mine bøger, specielt hvis man køber dem hos mig, Jeg håber mange har lyst til at støtte alt det vi har gang i, , jeg takker på forhånd og jeg håber at være her med alle vores aktiviteter i mange år endnu.

Camilla & Co.

NETBUTIK.FUGLEBJERGGAARD.DK

Eksempel 2

Ytringen: WWFDanmark, ” Operation OS - Bevar Bjerggorillaen”. YouTube, 2. maj 2018.

<https://www.youtube.com/watch?reload=9&v=fQnhlgP8MiI>

Kommunikationssituation: Afsenderen er WWF; en verdensomspændende NGO som i mange år har arbejdet for at forbedre hele verdens natur og miljø. Videoen ligger som annonce på sociale medier, bl.a. facebook.

Ghita Nørby, som medvirker i filmen, er en dansk skuespillerinde, der har medvirket i en lang række teaterforestillinger og film.

Din opgave: Foretag en retorisk kritik af ytringen med fokus på appelformer. Vurder, om valget af Ghita Nørby er hensigtsmæssigt.

Eksempel 3

Ytringen: Anton True Klüver, ”Jeg er ikke typen, der gør sådan noget” SEIN, 17. maj 2018. Du får den første del af lyd-ytringen: 0:00-2:36. Hele ytringen er 9:40 langt.

<https://seinmag.dk/jeg-er-ikke-typen-der-goer-saadan-noget/>

Kommunikationssituation: SEIN er et digitalt ungdomsmagasin af unge og for unge. Der er både tekst, lyd og video i magasinet. SEIN fokuserer i magasinet på, hvordan det er at være ung i dag, og de fremhæver ærlighed og bekymring som et gennemgående tema. Magasinets læsere er primært kulturelt interesserede, reflekterende unge mennesker fra større byer.

Din opgave: Foretag en retorisk kritik af ytringen med fokus på mundtligt sprog og udtrykslementerne. I din vurdering skal du inddrage aptum.

Eksempel 4

Ytringen: Sundhedsstyrelsen, "Drenge som elsker drenge... kan desværre også få kræft af HPV-infektion". Sundhedsstyrelsen, 2018.

<https://www.sst.dk/da/udgivelser/2018/~media/5541EE256B8F4F8090CE41CA54EE5AC7.ashx>

Kommunikationssituation: Folderen ligger digitalt på Sundhedsstyrelsens hjemmeside, men den ligger også i print på venteværelser hos lægen, sygehuset etc.

Din opgave: Foretag en retorisk kritik af ytringen med fokus på den retoriske situation. Vurder, i hvor høj grad afsender formår at tage højde for situationens constraints.

Eksempel 5

Ytringen: Klaus Høm "Nu kan du hjælpe forskerne i mål". Brev uddelt til Scleroseforeningens medlemmer. Februar 2018.

Kommunikationssituation: Ytringen er et brev, som blev omdelt til Scleroseforeningens medlemmer og folk, der har samlet ind for Scleroseforeningen. Sclerose er en sygdom i centralnervesystemet, som endnu ikke kan kureres.

Din opgave: Foretag en retorisk kritik af ytringen med fokus på genre og funktion. Vurder, om ytringen lever op til aptum.

473858
Nanna Flindt Kreiner
Falkevang 10
3450 Allerød

Valby, februar 2018

Nu kan du hjælpe forskerne i mål!

Kære Nanna Flindt Kreiner

Forskningen i sclerose har i de senere år skabt store resultater – faktisk kan man i dag behandle nogle sclerosepatienter så effektivt, at de lever som raske hele livet.

Miraklerne er ikke kommet af sig selv. Nej – de er skabt på grundlag af målrettet forskning og den støtte, vi har fået fra mennesker som dig. Tak for det! Det betyder alverden for mennesker med sclerose.

Der er dog stadig mange sclerosepatienter, som ikke har gavn af den medicin, der er på markedet, og som må leve med sygdommens mange følger. Forskerne er i gang, og kæmper dagligt for at finde bedre behandling og for at afdække nye, effektive måder at hele patienternes følgeskader. Så – vi er på vej, men det kræver både apparatur, laboratorier og mennesker – og intet af det er gratis. Og resultaterne er helt afhængige af den støtte, vi modtager.

Så – når jeg nu beder om din støtte igen, er det fordi, vi går efter det helt store gennembrud – vi vil helt i mål, og det kræver mange midler til forskningen.

Men jeg er optimistisk! Derfor rækker jeg nu hånden ud mod dig og beder om din hjælp. Og uanset om du har familie eller venner med sclerose eller bare har et stort hjerte, vil et bidrag fra dig være en stor hjælp til at komme helt i mål.

Jeg håber, du vil benytte girokortet og siger på forhånd – tusind tak for hjælpen.

Med venlig hilsen

Klaus Høm
Direktør

PS: Du kan i øvrigt vinde Jussi Adler-Olsens succeskrimi 'Den Grænseløse'. Vi har fået sponsoreret 100 eksemplarer af bogen, som vi trækker lod om blandt alle, der sender et bidrag inden den 28. marts 2018. Ønsker du ikke at bidrage, kan du også deltage i lodtrækningen ved at sende en mail til donere@scleroseforeningen.dk med teksten KRIMI. Vinderne får direkte besked.

Eksempler på spørgsmål til den praktiske prøve

Prøven i Retorik C består dels af

[e]n praktisk del, hvor eksaminanden skal redegøre for og begrunde sine retoriske overvejelser ved en bearbejdning af den valgte ytring fra eksaminandens prøveportfolio, så den passer til den nye kommunikationssituation formuleret af eksaminator. Den nye kommunikationssituation skal være af argumenterende eller formidlende art. Eksaminanden skal ikke udforme en hel ytring, men formulere en begyndelse. På grundlag af eksaminandens begrundelse for sine retoriske overvejelser ved bearbejdningen på ca. fem minutter former eksaminationen sig videre som en faglig samtale om bearbejdningen.

Det er også hensigtsmæssigt, at exigence er det samme, hvis eleven skal bearbejde én argumenterende ytring til en anden. Der er mange måder at ændre noget i kommunikationssituationen: "Det kan fx være med fokus på en anden modtagergruppe, nogle andre fysiske rammer for fremførelsen, en anden genre, et andet medie, transformation fra mundtlig til skriftlig el. lign. Skal eksaminanden revidere ytringen med henblik på et andet medie, skal eksaminanden have oplysninger om dette andet medie, fx om modtagerne og udbredelsen." Som lærer skal man huske på, at viden om medier ikke er et fagligt mål. Derfor er det hensigtsmæssigt at det nye medie er et, man har arbejdet med i undervisningen, fx analytisk.

Nedenfor følger eksempler på spørgsmål til den praktiske prøve.

Eksempel 1

Du har lavet en reflekterende lydfil om din studietur med retorikholdet som modtagere. Forestil dig, at du skal bearbejde din ytring, så den bliver til et mundtligt oplæg til skolens intro-uge til august. Du er inviteret for at give de nye 1.g'ere gode råd om, hvordan eleverne kan undgå stress i hverdagen¹.

Redegør for dine retoriske overvejelser. Formuler en begyndelse.

Eksempel 2

Du har holdt et fagligt oplæg for retorikholdet om din SRP, der handlede om kostens betydning for kræftbehandling. Forestil dig, at du skal bearbejde din ytring, så den bliver til en folder, der kan ligge hos lægen.

Redegør for dine retoriske overvejelser. Formuler hvad der skal stå på folderens forside og det første afsnit af brødteksten.

---

¹ Den oprindelige ytrings fokus var, hvordan ture ud i naturen på studieturen havde gjort underværker for elevens mindfulness.

Eksempel 3

Du har skrevet en argumenterende tale til retorikholdet om DR-programmet *Fuckbois*. Forestil dig, at du skal bearbejde din ytring, så den bliver til et klagebrev til DRs ledelse og DR3's programchef Mads Kromann.

Redegør for dine retoriske overvejelser. Formuler en titel og en begyndelse.

Eksempel 4

Du har skrevet en x er bedre end y-tale til retorikholdet om at følge sin passion. Forestil dig, at du skal bearbejde din ytring, så den bliver til en moverende ytring i Rysensteens *Kanylen* (gymnasiets elevavis).

Redegør for dine retoriske overvejelser. Formuler en titel og en begyndelse.

Eksempel 5

Du har skrevet et debatindlæg om brugen af internet til eksamen. Forestil dig, at du skal bearbejde din ytring, så den bliver til en argumenterende tale. Du er blevet inviteret af Undervisningsministeren til et møde, hvor repræsentanter for undervisningssektoren er til stede, dvs. elever, lærere, ledelse og embedsmænd. På mødet skal I netop diskutere brugen af internet til eksamen, og du er blevet bedt om at give en elevs synsvinkel på emnet.

Redegør for dine retoriske overvejelser. Formuler en begyndelse.

Eksempel 6

Du har skrevet en apologi om mindset hos elever i gymnasiet. Forestil dig, at du skal bearbejde din ytring, så den bliver til en folder om mindset til de nye 1.g'ere, der starter på Rysenstein efter sommerferien. Folderen er lavet som en del af en kampagne for at få eleverne til at have mindre fokus på karakterer og mere på udvikling.

Redegør for dine retoriske overvejelser. Formuler, hvad der skal stå på folderens forside og det første afsnit af brødteksten.

Eksempel 7

Du har skrevet en x er bedre end y-tale om te >< kaffe. Forestil dig, at du skal bearbejde din ytring, så den bliver til en formidlende artikel om te til Samvirke, som er Coops medlemsblad. Læserne er interesserede i gastronomi, økologi, og bæredygtighed, og der er mange med små børn.

Redegør for dine retoriske overvejelser. Formuler en titel og en begyndelse.